

Asia: VN/23497/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

AKI-liitot ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle opintotukilain muuttamisesta ja esittää näkemyksensä seuraavaa:

Hallituksen esityksessä tunnistetaan hyvin opiskelijoiden toimeentulon ongelmat, mutta ratkaisut näihin ongelmiin eivät ole oikeita, kestäviä tai riittäviä. Yhdessä sosiaaliturvan heikentämisen kanssa muutokset vaikuttavat negatiivisesti opiskelijoiden toimeentuloon. AKI-liitot kantaa huolta sellaisesta opintojen aikaisesta työssäkäynnistä, joka vaikuttaa kielteisesti opintojen etenemiseen.

Opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen ei ole omiaan edistämään tutkinnon valmistumista vaan kannustaa opiskelijoita opintojen sijaan lisäämään työssäkäyntiä. Opintotuessa on perustavanlaatuinen valuvika siinä, että opiskelijoiden oletetaan ottavan perustoimeentulonsa takaamiseksi velkaa. Tässä suhteessa opiskelijoiden asema suhteessa kaikkiin muihin väestöryhmiin on erittäin epäyhdenvertainen.

Lausunnonantajan näkemykset opintorahan huoltajakorotuksen korottamisesta

AKI-liitot katsoo, että opiskelijoiden huoltajakorotus on olennainen elementti perheellisten opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi ja opintojen etenemisen tukemiseksi. Esitetty korotus, 30 euroa kuukaudessa, on kuitenkin tasoltaan riittämätön. Perheellisellä opiskelijalla ensinnäkin on huoltajavastuun johdosta paitsi suurempi määrä asunto- ja ruokamenoja kuin perheettömällä opiskelijalla. Toiseksi perheellinen opiskelija usein tarvitsee lastenhoitoa opintoihin osallistumisen ajaksi, mistä aiheutuu myös lisäkuluja. Huoltajakorotuksen tulisi olla merkittävästi suurempi, jotta sillä olisi huomattavaa vaikutusta opiskelijoiden valmistumisen nopeuttamisen suhteen.

Lausunnonantajan näkemykset opintolainan valtioneuvoston korottamisesta

Esitysluonnoksessa opintolainan valtioneuvoston määrää nostettaisiin Suomessa ja ulkomailla opiskelevien osalta 200 euroa sekä alle 18-vuotiaiden osalta 100 euroa kuukaudessa. Muutoksia

perustellaan erityisesti valtiontalouden tasapainottamisella, sekä opiskelijoiden toimeentulon turvaamisella ja päätoimisen opiskelun tukemisella. Esityksessä todetaan, että muun ohessa elinkustannusten kasvu on heikentänyt opiskelijoiden toimeentuloa.

AKI-liitot katsoo, että opintolainan valtiontakauksen korottaminen kyllä lisää opiskelijoiden mahdollisuuksia velanottoon ja mahdollistaa perustoimeentulon parantamisen elämällä nykyistä enemmän velaksi, mutta yleisesti ottaen velanoton mahdollisuuksien lisääminen on väärä keino tukea opiskelijoiden toimeentuloa. Lainan ottamisen peruselinkustannuksiin ei muutoinkaan voida katsoa olevan houkutteleva vaihtoehto, mutta ottaen huomioon nopeasti nousseen korkotason opintolaina ei näyttäytyä asianmukaiselta toimeentulon muodolta. Lainan määrän kasvu myös lisää opiskelijoiden jaksamisen ongelmia, koska mittavan lainan ottaminen toimeentuloa varten on suuri riski epävarmassa työmarkkinatilanteessa, erityisesti julkisen puolen matalapalkkaisille aloille valmistuvilla. Korkojen noustessa opintolainan korkomenot myös muodostavat yhä suuremman osuuden opiskelijan kuukausittaisista kuluista.

AKI-liitot katsoo, että opiskelijoiden perustoimeentuloturva tulee toteuttaa yhdenvertaisesti muiden väestöryhmien kanssa ilman velanottoa. Tämä tarkoittaa opintorahan nostamista määrätietoisesti kohti työmarkkinatuen tasoa.

Lausunnonantajan näkemykset muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintolainan lukukausikohtaisten nostokertojen lisäämisestä

AKI-liitot kannattaa opintolainan lukukausikohtaisen nostokertojen määrän lisäämistä esitysluonnoksessa esitetyllä tavalla. Nostokertojen lisääminen tuo joustavuutta opiskelijoiden tulonmuodostukseen ja kannustaa olla nostamatta ja käyttämättä koko lukukauden opintolainaa heti lukukauden alussa. AKI-liitot huomauttaa kuitenkin, että nostokertojen lisääminen ei paranna opiskelijoiden toimeentuloa.

Junni Jussi
AKI-liitot ry